

Langs Åsvei'n «fær i ti'n» Roar Aarnes

Åsheim, gnr 155, bnr 6.

Fjellstad-grinda var selve porten til Åsgrenda. Derfra fortsatte veien tett inntil husa på Åsheim med store bjørketrær langs vegen på motsatt side. Husa på Åsheim er borte, men de lå nedenfor huset som Ragnar Størseth satte opp.

Åsheim rundt 1927

Opprinnelig var dette en liten husmannsplass, - Lillemoås. Marit Johnsdatter, - enka etter Hans Hansen Lillemo på Vestre Lillemo (Gnr. 155 br. 3) fikk plassen som kårjord og flytta hit sammen med yngste dattera Beret Anna i 1877. Beret Anna var født på loftet hjemme på Sainna Mona i 1865 og var yngste i en søskenflokk på 6. Faren døde da hun var 12 år gammel, og hennes eldste bror Lars hadde da allerede overtatt gården. Alle søskena bortsett fra Lars og Beret Anna reiste til Amerika.

Den 2. mars 1883 giftet Beret Anna seg med Bersvend Andersen. I kirkeboka er han oppført som skredder og bodde da på Lillemoaunet (Lillemoaunet IV) hos sin bror Paul Andersen (far til Ole Andreas Berg) som var gift der med yngste dattera på Lillemoaunet, - Randi. Paul var forlover da Bersvend og Beret Anna giftet seg. Både Bersvend og Paul var dyktige skreddere. Paul og Randi flyttet senere til Bergsvedjan i 1886.

Bersvend og Beret Anna Aasheim

Bersvend var født på «Skeisjale» (Gnr. 195 br. 3) i 1858 og var sønn til Andreas Andersen og Sigrd Rasmusdatter Skeisgjerdet. Rett etter bryllupet i 1883 festet Bersvend plassen av svigermora og ga den navnet Aasheim. Svigermora Marit Johnsdatter var da 59 år gammel, og hun bodde sammen med Bersvend og Anne Marta helt til hun døde i april 1907, 83 år gammel. Når Bersvend kom til plassen i 1883 sto det ei bitte lita stue og et tømret fjøs med stall på gården. Med mye slit og hardt arbeid, bygde han opp plassen til et lite gårdsbruk. Han kjøpte jord, dyrket jord og han satte opp nye hus. I 1885 satte han opp ny hovedbygning i laftet tømmer i 2 etasjer. Grunnflata var på 55 m² og hadde 7 rom og kjøkken. I 1890 kjøpte han til 11 mål fra Ole Sivertsen Sorte i Nigarda (far til Gunnar Sorte). Dette var trøa på nordsida av dalen og som grenset mot Kvinnåsen. For dette jordstykket betalte han kr 176,- kontant i rede penger. Under folketellinga i 1900 er Bersvend ført opp som gårdbruker og jernbanearbeider. Han var da anleggsarbeider på Hell – Sunnanbanen. Foruten Beret Anna og svigermora har de da sønnene Peter Andreas på 15 år, Sivert på 9 og Ludvig Bernhard på 1 år. I folketellinga fra 1910 er Bersvend ført opp som «selvejer og teglværkarbeider». Han arbeidet da på tegleverket på Reppa. Svigermora var da død, men han hadde «fattiglemmer» i huset. Det var Marit Kristiansdatter på 78 år og Ingeborganna Olsdatter på 50 år. Begge disse var «fattigunderstøttet» slik at det ga noen ekstra kjærkomne penger inn i kassa. Ellers så bodde 5 barn hjemme, slik at husstanden besto av hele 9 personer. Barna var Marie på 26 som var jordbruksarbeider, Sivert på 19 som arbeidet i skiferbruddet, foruten Ludvig 11 år, Alfred 8 år og Bjarne på 3 år. Senere tok han også sin mor Sigrd, fra Skeisgjerdet hjem til Aasheim, hvor hun bodde frem til hun døde i 1916.

I 1909 fikk Bersvend kjøpt 10 mål av John Bjørnsen Lillemo i Mona for kr. 1000,-. Året etter satte han opp låve i bindingsverk, og i 1914 bygde han nytt stabbur.

I 1915 selger han gården til sønnen Sivert for kr. 3.500,-. Sivert låner kr. 2.700 i den norske Arbeiderbruk- og Boligbank og får 5 års avdragsfrihet. Det var nok tøffe tak og harde tider for bøndene, og for å redde gården måtte Bersvend kjøpe den tilbake i 1920. Han betalte da kr. 6.000,-. Bersvend tar opp et lån på kr. 2.300,- i Den Norske Stats Småbrugs- og Boligbank.

Den 22. september 1923 ble det holdt skylddelingsforretning på Aasheim. Aasheim ytre (gnr, 155 br. 7) blir delt fra og Bersvend beholder denne plassen og selger igjen gården til sønnen Sivert. Skjøtet på gården ble undertegnet 22. mars 1924 og kjøpesummen var kr. 9.000,-. Vitner på handelen var Trygve Richstad og Iver Nilsen Værnesbranden. Bersvend hadde da allerede satt opp nytt hus «utpå Bærje'», på Aasheim ytre, og flyttet dit. Sivert og familien kom flyttende heim til Aasheim igjen. I de 3 årene som hadde gått etter at faren måtte overta etter sønnen i 1920, hadde Sivert og familien bodd på Lånkmoen.

Beret Anna og Bersvend Aasheim

Bersvend og Beret Annas liv og virke kan best oppsummeres med artikkelen som sto i Strjørðalens Blad, lørdag 25. februar 1928:

Bersvend Aasheim, 70 år

I morgen søndag den 26. februar fyller småbruker Bersvend Aasheim i Laanke 70 år. Han er født på Skjeisgjerdet i Ovakleiva og måtte som 9 år gammel gutt ut fra hjemmet og til gårdbruker Haakkaa Dybvad, hvor han om sommeren var gjeter, og om vintrene helt inntil konfirmasjonsalderen deltok i forefallende arbeide, både inne og ute. Fra Dybvad flyttet han til Iver Jullum som dreng, og var der i flere år.

I året 1883 blev han gift med Beret Anna Hansdatter Lillemo, og festet straks etter husmannsplassen Lillemoaasan, det senere Østre Aasheim, hvor han gjennom mange år sammen med sin hustru i hvem han har hatt god hjelp, strevet og virket for å få både jordveien og husene så bra som mulig. Da plassen fra først av ikke kunde gi det nødvendige til opphold for den efterhånden voksende familie, han har hatt 9 barn, hvorav 5 lever, måtte han ut på arbeide, således arbeidet han en tid på Os - Hommelviks kopperverks smelteri ute på Nygaarden, og dessuten var han i lengre tid på Reppe teglverk, og under anlegget av Hell – Sunnanbanen var han med omtrent fra første dag og til banens fullendelse til og med Sunnan. Sitt hjem borte i Lillemoaasan, senere benevnt Aasheim, har han viet meget av sin omtanke og arbeidskraft.

Jordearealet har han utover årene forøket og dyrket likesom han også fikk opsatt nye husbygninger – solide og efter forholdene passende innrettet.

For en del år siden solgte han Østre Aasheim, og tok av for sig og sin hustru en part Vestre Aasheim, "ute på berget", hvor han har bygget sig et pent hjem, og hvo han akter å tilbringe resten av sitt liv.

Som så mange andre har han ikke hatt bare medgang, men også noget av motgang, således døde hans eldste sønn efter etpar års ophold i Amerika hvortil han var reist som 18 års gutt med utsikt til å hjelpe både sig selv og sine foreldre, og for snart 6 år siden blev en av hans sønner, som var handelsbetjent på Steinkjer, overkjørt av en bil indenfor Verdalsøren og omtrent drept på stedet. Når nu arbeidsmannen Bersvend Aasheim på søndag fyller 70 år, og kan hende vil motta beviser for trofast strev og virke, - vil man herved sammen med andre ønske ham til lykke med dagen, og helse og helbred til fortsatt virke i dager som kommer.

Notisen har ingen underskrift, men kanskje er det hans svigersønn, - lokalhistorikeren Iver Nilsen Værnesbranden som har skrevet den.

Bersvend Aasheim satt også i kommunestyret i en periode. Han var Arbeiderparti-mann. Han ble valgt inn i 1919 sammen med to andre parikolleger, - i det førte kommunestyret hvor arbeiderpartiet var representert i Lånke.

Bersvend og Anne Marta hadde 9 barn:

- Marie 1884 – 1931, gift med Iver Nilsen Værnesbranden
- Peter Andreas 1885 – 1907. Reiste til USA i 1904 og døde i Duluth, Minnesota
- Halvor 1889 – 1960. Lærer i Skedsmo
- Sivert 1891 – 1980, gift med Johanna Rikstad
- Hanna Lovise 1894 – 1898
- Bergitte Antonie 1898 – s.å.
- Ludvig Bernhard 1899 – 1922, omkom etter bilpåkørsel
- Alfred Bernhard 1902 – 1940, gift med Tordis Bjørgum
- Bjarne 1907 – 1979, gift med Johanne Berg fra Skatval

Sønnen Sivert Aasheim drev gården i fire år før han solgte til Anders Fjeldstad i 1927. Sivert flyttet da med familien til Sortasskola, og bodde i lærerboligen mens han ryddet jord og bygde hus på Myrstad.

Anna og Anders Fjellestad

Anders og Anna Fjellestad kjøpte gården av Sivert Åsheim i 1927. Anders Fjellestad var født i Naustdal i Sunnfjord 15. april 1891. Foreldrene var gårdbruker og tømmermann Johan Samson Kristiansen Slettemark og kona Anna Marie Andersdatter Herstad. Da Anders blir født bor familien på Savland, men senere samme år får foreldrene skilt fra jord fra Nedigarden Herstad og kjøpt denne jorda. Gården fikk navnet Fjellestad (Gnr. 116 br 4) og gikk til daglig under navnet «Løype». Familien tar da navnet etter gården. Da broren Karl ble født i 1893 er de allerede bosatt på Fjellestad. Anders var døvstum, så derfor ble han sendt til Trondheim i ung alder for å gå på Døveskolen. I folketellinga for 1900, da Anders er 9 år finner vi ham på «Trondhjems offentlige Skole for Døve» i Bispegata 9b, hvor Henrik Finch var skolebestyrer. Her bor han på internat sammen med 47 andre døve skoleelever. Her blir han også konfirmert i juni i 1906. Etter konfirmasjonen begynner Anders som skredder, men trives ikke helt med dette yrket, - det er landbruk som interesserer ham. I folketellinga fra 1910 finner vi Anders hjemme i Naustdal. Han er da gårdsdreng på Herstad gaard (Gnr. 116 Br. 2), og det er jordbruker han vil bli. Han søkte da på Freberg landbruksskole for døve i Sandefjord og fikk seg en 2-årig utdannelse der. Etter dette arbeidet han på flere gårder rundt omkring på Østlandet.

Anna var født på gården Solheim i Hyen i Nordfjord, 20 august 1903. Foreldrene var gårdbruker Erik Andersen Solheim og kona Marie Mortensen. Annas fulle navn var Anna Sofie og hun ble døpt den 27. september i Hyen kirke i Gloppen kommune. Anna var også døvstum og gikk på skole i Trondheim.

Anders og Anna ble gift i Nidarosdomen i 1927, og de fikk 3 barn:

- Agnes 1931 – 1955, ugift, døde av tuberkolose
- Marie f. 1935 Gift med Severin Pettersen
- Johan f. 1945

Anna og Anders livnærte seg stort sett av det lille gårdsbruket og de hadde hest, 3 kuer, kalv, et par griser og noen høner.

*Åsveien gikk tett inntil husene på Åsheim (mellom bjørkene og husene).
Gårdsveien til Lillemoås, gikk gjennom gården på Åsheim.*

Normalt var folk i Sortasgrenda på fornavn med hverandre og omtalte også hverandre med fornavn. Lærerne i grenda derimot ble kun tiltalt og omtalt med etternavn. Anders Fjellestad var en av de få, ut over lærerne, som kun ble omtalt med etternavn. Bygdafolket tiltalte og omtalte ham som "Fjellestad". Gården ble også til slutt kalt Fjellestad og steder i nærmiljøet fikk også navn etter ham, - så som Fjellestad-grinda og Fjellestadberget, osv.

Anders Fjellestad bodde i Sorta og drev Åsheim i 36 år. I 1963 solgte han gården til Marie og Erling Størseth og familien kjøpte da hus på Stjørdal og flyttet dit. Anders Fjellestad døde 4. november 1971 og Anna døde 30. januar 1990. Begge er begravet på Lånke kirkegård.

Einar og Josefa Wærdahl

Under krigen hadde familien Fjellestad losjerende boende hos seg. Det var Einar og Josefa Wærdahl som disponerte et par rom på loftet sammen med dattera Dagmar. Einar Wærdahl var født i Trondheim i 1875 og hans fulle navn var Einar Sverre Andreassen Wærdahl. Han var sønn av urmaker Andreas Wærdahl og kona Lydia i Prinsensgt. 12. Einar var utdannet blikkeslager. Kona var Josefa Albertine Williamsen Mott, født i Balstad i Lofoten i 1883. Hun kom tidlig til Trondheim. I 1900 bor hun hos familien Knut Ustad i Brobakken 2, hvor hun også er tjenestepike. Knut Ustad var Skomakerlærer ved Gløshaugen Offentlige Døveskole. Josefa var døv og det var derfor hun havnet her og fikk sin utdanning. Einar som også var døv gikk på samme skole, og det var her de traff hverandre. De ble gift i 1903 og fikk 6 barn:

- Odd 1904
- Helga 1908
- Reidar 1911
- Carsten 1913
- Edith 1916
- Dagmar 1926

Sønnene Reidar og Carsten led den grufulle skjebne å bli henrettet av tyskerne under krigen. Carsten var leder av Wærdahl-gruppa. Wærdahlsgruppa stensilerte og distribuerte de første illegale avisene i Trondheim i september 1940. Produksjonen foregikk på Siemens i Trondheim, hvor Carsten Wærdahl var arkivar. På vårparten 1943 ble Carsten leder for den venstreorienterte motstandsbevegelsen i Trøndelag, og det ble det lagt konkrete planer om å likvidere Rinnan. Planene rakk aldri å bli iverksatt, da Carsten sammen med broren Reidar og åtte andre motstandsmenn i Wærdahlgruppen ble arrestert den 15. oktober 1943. En klarte å rømme, men ble senere innhentet og skutt. En døde av revolverskudd som Henry Oliver Rinnan hadde avfyrt mot ham under arrestasjonen. Arrestantene ble utsatt for en grusom tortur på Vollan før det ble holdt krigsrett den 6. november. De som fikk sin dom, bar alle tegn på grov mishandling. To ble ført inn i rettssalen døde på bårer, omgitt av hvite laken. Rettssaken var mer eller mindre en parodi og dommen var avgjort på forhånd, - samtlige ble dømt til døden. Den 17. november 1943 ble Carsten og Reidar Wærdahl og de øvrige domfelte ført til Kristiansten festning og skutt. Både Carsten og Reidar var gift. Reidar som var utdannet dekorasjonsmaler var også far til to små jenter. Koner og pårørende fikk hverken beskjed om dødsdommen eller avrettingen. Først i januar i 1944 fikk hustruene og pårørende en lapp i posten om å møte på et tysk kontor. Her fikk de samlet beskjed om dødsdommen og avrettingen.

Da Einar og Josefa flytta inn hos familien Fjellestad i Åsgrenda, hadde de øvrige barna bortsett fra Dagmar allerede flyttet hjemmefra og etablert egne familier. Dagmar var en attpåklatt. Hun gikk på skolen i Sorta så lenge de bodde der. Wærdahl var blikkenslager, og det var hit bygdafolket gikk under krigen for å få reparert eller laget bøtter og spann. Han hjalp blant annet min far med å konstruere og fremstille en peisblåser av en gammel separator. Denne skulle for å få fart på essa i smia i Nigarda. Peisblåseren er fortsatt intakt den dag i dag og står montert i smia.

Etter at Einar Wærdahl døde i 1949 flyttet Josefa og Dagmar til Trondheim. Josefa som var syddame, døde i 1970. Einar og Josefa Wærdahl er begge gravlagt på Lånke kirkegård.